

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovens National Benefit Society

Narodna: na Združenih državah (izven Chicago) in Kanado \$4.00 na leto. \$1.00 za pol leta. \$1.50 za deset leta; za Chicago in Cincin \$7.50 za celo leto. \$3.75 za pol leta; za inosemne \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year. Chicago and Cincin \$7.50 per year. Foreign countries \$9.00 per year.

Gospod opisani po dogovoru—Hokljek dopisov in nezadružnik hokljek se ne vratajo. Hokljek literaturne vrednosti (štirje, pesni, drama, pesni itd.) se vratajo pošiljaljka in v slujbo, se je pridružiti pošiljanju.

Advertising rates: on agreement—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sendee only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s lastnikom:

PROSVETA

8657-69 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Apel Trockijeve žene

Zena Leona Trockija, ki se zdaj s svojim možem vred nahaja na Norveškem z dovoljenjem norveške socialistične vlade — "žolte" in "socialpatriotske" vlade po nekdani Trockijevi sodbi! — je pred kratkim objavila apel na razredno zavedne delavce v vseh demokratičnih deželah, naj protestirajo na naslov sovjetske vlade proti arretiranju njenega sina. Trockijev sin, dijak v Moskvi, je bil arretiran kmalu po atentatu na boljševiškega voditelja Kirova v Leningradu in pridržan kot talec, ki mora odgovarjati za obnašanje svojega pregnanega očeta v tujini.

Apel Trockijeve kot matere je simpatičen in mora izvajati sočeute v srcu slehener matere, ki ljubi svoje otroke. Apel Trockijeve kot boljševistke in zene bivšega Leninovega partnerja pa ni tako simpatičen—in mestoma je naravnost neiskren.

Trockij je bil še pred sedmimi leti za Leninnom najmogočnejši voditelj boljševiške stranke v Rusiji; bil je na čelu boljševiške diktature. On je bil tisti, ki je imel v svoji oblasti življenja tisočih in tisočih ruskih socialistov, socialistov revolucionarjev in drugih demokratično mislečih ruskih delavev—in Trockij je bil tisti, ki je dovolil, da so bili ti tisoči izgnani na ledeni ruski sever, kolikor jih ni bilo ustreljenih v boljševiških zaporih. Trockij je bil tisti, ki je uvedel v Rusiji sistem tahta. On sam to piše v svoji Zgodovini ruske revolucije, kjer pravi, da je svetoval Lenini, naj se pridrže sorodniki ubežnih "kontrarevolucionarjev" v zaporu kot taleci, ki naj bodo kaznovani za čine beguncev. Trockij knapada ni nikdar misil, da bo kdaj njegov sin žrtve tegu barbarskega sistema!

Trockij se danes odobrava boljševiško diktaturo v Rusiji, in če bi bilo po njegovem, bi bila te vrste diktatura razširjena po vsem svetu. Trockij se danes sovrži demokracijo, "gnojno buržujsko demokracijo", kakor ji sam pravi, dasi bi moral biti hvaljezen francoski buržujski demokraciji, ki mu je dala zaščito, še bolj pa bi moral biti hvaljezen norveški socialistični demokraciji, katera mu je prostovoljno poklonila mirno zavetje za pol leta. Če bi bilo po Trockijevem, bi ne bilo na Norveškem nobene demokracije—bila bi le boljševiška diktatura in kam bi se on danes zatekel?

Mi ne verjamemo Stalini in njegovim trantom v Moskvi, da je Trockij zapleten v umor Kirova in da je sploh snoval kakšna teroristična dejanja proti boljševiškemu režimu v Rusiji. Trockijev edini "zločin" je, da je fanatic, ki se odločno drži svoje teorije o "permanentni revoluciji" in ki je vsled tega nasprotoval Stalinni petletki, nakar sta se sprla in je moral iti iz Rusije. V ostalem je Trockij isti star boljševik, ki sta z Leninom dobro oral, ne moreta pa orati s Stalinom, kajti Trockij smatra, da bi moral biti na čelu boljševiške diktature in ne Stalin.

Trockij je stari Trockij, ki ni še ničesar preklical, kar je zakrivil—kljub temu je zdaj dovolil svoji ženi, da apelira na razredno zavedne delavce v vseh demokratičnih deželah, naj pomagajo osvoboditi njegovega sina v Moskvi. Apel je naslovljen tudi na socialiste. Zakaj apelira za svojega sina? Ali je njegov sin edini, ki se mu godi krivica v Rusiji? Zakaj ne apelira za tisoče in tisoče ostalih v Rusiji, katerim se godi enaka krivica in katerim je on sam storil krivico?

Iz teh razlogov je apel Trockijeve žene—neiskren in ne zasluzi, da ga resno upošteva katerikoli pošten delavec, ki je prijatelj demokracije.

Hrana dela človeka!

Clovek je od momenta spočetja do momenta smrti samo to, kar vzame vase v obliku hrane. Ce je hrana zdrava, dobra, obilna in redna, je tudi človek zdrav, normalen in delaven; če je hrana večjedel slabia in neredna, je tudi človek slabšč, nerazvit in prej ali slje podleže bolezni.

Vsek del telesa zahteva svoje posebne hrani, ki je v bistvu kemična snov. Ce manjka te ali one snovi, je nekaj narobe v telesnem ustroju in človek ni zdrav. Predvsem mora telo imeti kisik; ako ni tega, ni življena. Možgani morajo imeti fosfor; če tega stalno manjka, bo miselnih aparata kmalu odpovedan in vse klepetanje idealistov—ki so navadno dobro nahranjeni, kadar najbolj klepetajo—ne bo nič pomagalo.

(Dalej v zadnji koloni)

Glasovi iz naselbin

Denar in kredit

Chicago. — Ce bi ljudje malo bolj razumeli pomen besede "kredit" in "denar" in v kako tesni zvezi je s tem dverna beseda "prosperiteta", tedaj bi se lahko izognili mnogim nesrečam likvidacije in njenih posledic kot so bankrot, eksekucije, propast obveznic itd.

Z negovanjem zdravega kredita in ce damo kredit trgovcem, tovarnjarem in ljudstvu, imamo v deželi normalne in dobre čase; čim večji je kredit, tem večja je prosperiteta. Toda kredit je treba rabiti s premislim, ki se ga ne sme zlorabiti od strani Wall streeta in sladkobednih agentov, kot se je to godovalo v onih dobrih časih pred polodom leta 1929. Tistih časov v resnici ne mara nobeden previden človek, ker njih posledice so nelzogibne. Ljudje so imeli kredit, kupovali so vse na kredit in dolg se je kopčil čez glavo. Kraje je moral priti.

Kadar kupite kako stvar na kredit, to je, da majhen odstotek plačate takoj, ostalo pa na lahke obroke, tedaj ste kupili dotično stvar na kredit. Kadar kupite dom in pri nakupu plačate le del celotne vsote, za ostalo kupino pa daste intabulacijo, tedaj ste kupili dotični dom na kredit.

Kadar da banka trgovcu ali tovarnarju posojilo, tudi to je kredit. Kadar gredo cene in plače kvísku, tedaj je vedno lažje dobiti kredit, ker dolžnik navadno profitira z rastjo cen in upnik ima tudi večjo varnost. To vse pa le do gotove meje.

Leta 1929 je ljudski dolg znašal ogromno vsoto 250 milijard dolarjev, dohodki pa so znašali okrog 90 milijard. To se ni bilo slabovo, ker breme je presegalo le 300 odstotkov ljudskega dohodka. Ko je pa dve leti kasneje ljudski dohodek padel na 36 milijard dolarjev, je postal to brede pretež, ker isto je presegalo 600 odstotkov dohodka.

Dolžniku je bilo dvakrat tako težje plačevati svoj dolg in hišni posestnik, ki je kupil dom za deset tisoč dolarjev, nanj je plačal polovico, za drugo polovico pa se je zadolžil, je imel teoretično na glavi dom vreden samo pet tisoč dolarjev, na katerem je viselo še deset tisoč dolgarjev dolga.

Tak je bil položaj tedaj in tak je skoro še danes. Velikemu napihnjenu kredita je sledil en največjih padcev—istega, ki jih je svet kedaj občutil. Cene produktom in mezde so padle na niž in deset milijonov delavev se je znašlo na cesti in to ne po njih lastni kriji. Preostalo jim ni nič drugega kot živeti od miločine. In vse to se je zgodilo v deželi, v kateri zakladnicah je plesnela največja rezerva zlata in srebra, tolka rezerva, kakršne še ni imela nobena dežela na svetu in trikrat tolika kot so jo imelo vse ostale dežele skupaj.

Pred letom 1929 so imeli ljudje nekaj nad 75 milijard dolarjev v bahnelih hranilnih vlogah, posojilnicah, hranilnicah in stavbinskih in posojilnih društvih. Pretežna večina investicij je bila na bankah, ki so bile pod državnim in vladnim nadzorstvom. Tovarne so ena za drugo zapirale vrata. Ljudje so moralni živeti in potrebovali so denar za živila, oblike, najemnino. Ce so imeli na bankah kakke prihranke, so jih jemali ven. In kaj se je zgodilo? V Združenih državah je bilo tedaj v cirkulaciji komaj 6 milijard dolarjev in ljudje so kmalu sprevideli, da denar, ki se ga imeli na bankah, ni bil v gotovini, ampak je bil investiran, to je: njih denar je bil samo na parirju, v kreditu.

Nas denarni in kreditni sistem je popolnoma neumesten, je testo v rokah male skupine ljudi, ki z njim razpolaga kater se ji poljubi. Po njihovi volji kredit raste in se krči, po njih volji imamo prosperitet in po njih volji imamo krizo.

Inflacija? To je beseda, ki jo najbolj zlorabljujo in ki jo najmanj razumejo. Te besede niste nikdar čuli, ko je v deželi vladalo napihnjene kredite, ki je presegalo 250 milijard dolarjev. Nihče ni rabil te besede, ko je

zvezna vlada izdajala obveznice, da je finančna zeleznica, banke, zavarovalniške družbe, velike industrije, trustee itd. Danes presegajo vladne obveznice ogromno vsoto 30 milijard dolarjev, od katerih plača vlada nekaj nad 600 milijonov dolarjev obresti vsako leto. Ljudje, delavci, ne dobe svoje plače v obliki zveznih bondov. Oni ne morejo rabiti zveznih bondov za nakup živil, oblike, zdravil itd. Oni hočejo denar v zameno za njih trud, ker le z gotovino morejo kupiti življenske potrebščine. V deželi pa je komaj nekaj nad 6 milijard dolarjev v cirkulaciji in to za narod, ki steje skoraj 130 milijonov ljudi.

Wall street noč, da bi vlada plačala svojim veteranom njih bonus v gotovini, ker to bi potmenilo "inflacijo", ker Wall street ne more kontrolirati zlatega, srebrnega in papirnatega denarja tako uspešno kot kontrolira in drži vladne bonde.

Vladni zakladnici leži nekaj nad osmim milijard v zlatu in srebru, v cirkulaciji pa imamo šest milijard dolarjev. Na podlagi ustavne Združenih držav je vlada upravičena izdati v denarnih notah dva in pol krat toliko vsoto kot znaša zlata ali srebrna rezerva, to bi bilo dvojstev milijard dolarjev v cirkulaciji. In tako cirkulacijo bi še vedno imeli kontroliранo inflacijo, ker za isto leži v zakladnicah dovolj velika zaloge zlata in srebra.

Prosperiteta se ne skriva za ogrom, ampak leži zaklenjena v zvezni vladni zakladnici in tako dolgo, dokler se vlada ne spremeni in zavešča v javnosti, da se mora oglašati v javnosti radi tukih reči; nikdaj prej se še nisem in vedno sem bila proti takim rečem v javnosti, kamor v resnici ne spadajo, ako niso pritrjane do skrajne točke. Dolga leta sem že članica SNPJ in lahko tudi rečem, da sem bila ves čas poštena članica, tako sem tudi še danes. In skozi vse leta sem opravljala odborniške poslove. Bila sem vedno na prvem mestu za napredek in korist naše jednote. Pripravljena sem bila sodelovati in pomagati kar je bilo v moji moči najbolj mogoče. Zato naj drži jek z zlobni in pometa, naj pred svojim prago, ker ima dovolj smeti!

Vladni zakladnici leži nekaj nad osmim milijard v zlatu in srebru, v cirkulaciji pa imamo šest milijard dolarjev. Na podlagi ustavne Združenih držav je vlada upravičena izdati v denarnih notah dva in pol krat toliko vsoto kot znaša zlata ali srebrna rezerva, to bi bilo dvojstev milijard dolarjev v cirkulaciji. In tako cirkulacijo bi še vedno imeli kontroliранo inflacijo, ker za isto leži v zakladnicah dovolj velika zaloge zlata in srebra.

Prosperiteta se ne skriva za ogrom, ampak leži zaklenjena v zvezni vladni zakladnici in tako dolgo, dokler se vlada ne spremeni in zavešča v javnosti, da se mora oglašati v javnosti radi tukih reči; nikdaj prej se še nisem in vedno sem bila proti takim rečem v javnosti, kamor v resnici ne spadajo, ako niso pritrjane do skrajne točke. Dolga leta sem že članica SNPJ in lahko tudi rečem, da sem bila ves čas poštena članica, tako sem tudi še danes. In skozi vse leta sem opravljala odborniške poslove. Bila sem vedno na prvem mestu za napredek in korist naše jednote. Pripravljena sem bila sodelovati in pomagati kar je bilo v moji moči najbolj mogoče. Zato naj drži jek z zlobni in pometa, naj pred svojim prago, ker ima dovolj smeti!

Obenem pa se najiskrene zahvaljujeva oba z možem vsem onim, ki so namesto v resnici šli na roko in izkazali marsikatero uslugo. Ob prilikl vam bova skušala po najinih močeh vrnilti. Clovek le v bolezni najbolj spozna svoje dobre prijatelje. Zato vam gre še več zahvale. Želite vam, da ostanete zdravi, ker zdravje je neprecenljive vrednosti, dotični obrekliji osebi, ki sem je prej omenila, pa želite, da poskusite toliko kot sem jaz, pa sem preprica, da bo potem gotovo pustila bolne ljudi pri miru.

Končno pa moram poročati tudi o nekem veseljem dogodku. Cloveku, ki je dolgo bolan, se zelo dopade, če se ga kdo spomni. V nedeljo 23. junija zvezčer, ko sva z možem sedela doma v družbi moje prijatelje, se nam je čudo zdelo, ko nas je obiskala sosedka, ker ni njena navada, da bi prišla v vas zvezčer, ker se rada zabava s kartami doma. Dejala je, da nima s kom igrali, pa je prišla k nam. Kmalu potem pa je nekdo potrkal na vrata. Mož je hitel odpirat, pri vratih pa se je prikazala prijateljica s šopkom cvetlič. Tudi to se mi ni zdelo preveč izredno, kajti dotična me je večkrat razvesila s svežimi cvetlicami ko sem bila v sanatoriju. Za njo pa je prišla cela vrsta drugih mojih prijateljev. To se mi je zdelo nekam čudno, sumljivo. Kmalu sem bila na jašnem: njih prihod je veljal moju imendanu. Seveda sem bila zelo presenečena in nisem mogla vsled vzradoščenja za hiperi spregovoriti.

Direktorij Jugoslovanske stavbinske in posojilne društve je sprejel resolucijo, da vsi člani(-ce) vrnejo stare certifikate in knjizice v svrhu, da bo mogoče direktoriju izvršitvenemu, to je: dobiti Federal Insurance za protekcijo članskih vlog do vsote \$5,000 pod imenom federalno Insurance Corp.

Joseph Steblay, tajnik.

Poročilo in zahvala

Milwaukee, Wis. — Ker imam mnogo — preveč — časa, sem se namenila, da napišem teh par vratnic te Prosvetu. Pravzaprav pa ne vem, kako naj začnem, ker bi rada malo napisala pa

veliko povedala.

Preveč v rojaki izblizne in daljne okolice, da posetijo to prireditve v velikem številu. Pripravljeni odbor bo preskrbel vse potrebno za dobro zabavo, tako tudi za lačne in žejne ter za plesačljive. Vsa takojanja in okoliska društva se posijo, da ne priprejajo na omenjeni dan svojih piknikov ali

zveznih piknikov ali vseh vseh.

Na 15. junija smo imeli par

tojih piknikov ali vseh vseh.

Na 15. junija smo imeli par

tojih piknikov ali vseh vseh.

Na 15. junija smo imeli par

tojih piknikov ali vseh vseh.

Na 15. junija smo imeli par

tojih piknikov ali vseh vseh.

Na 15. junija smo imeli par

tojih piknikov ali vseh vseh.

Na 15. junija smo imeli par

tojih piknikov ali vseh vseh.

Na 15. junija smo imeli par

Zakaj pred sodki proti inozemcem

Pred skupno sejo odborov za imigracijo in naturalizacijo oznak in zbirnih kongresov je prišel komisar za imigracijo in naturalizacijo, polkovnik D. W. MacCormack, ki je ostro govoril o predvodnikih proti inozemcem in izjavil iste napačnim informacijam glede števila inozemcev v tej deli. Podal je statistične podatke v izpodbijanje trditve, da je mnogo milijonov inozemcev, ki so tukaj nezakonito. Komisar MacCormack je dejavil:

Imamo danes v tej deželi pravljeno gibanje, ki posreduje ali neposredno prizadeva tretjemu našemu prebivalstvu — kaj pa ena oseba izmed vsake trojice je ali tujerodna ali pa rojena od tujerodcev.

Osnovno smo mi pravičen in prepričan, da razlog za predsodek. Jaz pa se nekateri prizadevali tujerodec kot nevaren element naših oblik vlade, naše življenje in našemu standardu. To pa ne bi mogoče trditi, ne da bi se kazalo, da imamo inozemcev takoj količini, da tvorijo zares varnost v tem pogledu. Da se pokaže resnost inozemskega problema, se je začelo pretiravati število inozemcev v tej deželi, število onih, ki so prizakonito.

Svetike, tolkokrat navedene, fantastično pretirane. Nikoga dokaza ni za temi pretirani podatki. Ne le da se ne nanašajo na uradne podatke, več se naravnost protivijo tem podatkom ljudskega sistema, imigracijske službe in učinkom izjavim delovnega dela.

Nič ne more biti nezmožljivo, da se teče cente o številu inozemcev, ki so nezakonito v tej deželi. Ako bi se mogli našteti, jih deportirali. Spodnji podatki po informacijah Buša in Census, imigracijskega sistema in na številu inozemskih mornarjev, ki prihajajo v novo pristanišče in odhajajo.

Komisar ne obsoja nikake osebe ali časopisa za netočne informacije, ali sumi, da krive informacije prihajajo iz enega inega vira in so bili razširjene v kongresnike in časopisih. Izpodbjanje glavne netočnosti.

Inozemski prebivalstvo v državah ni 20,000,000, ne samo 6,000,000, kakor se največ trdi, marveč približno 22,000. Približno pol drugi mire izmed teh ima prvi papir, tekmo ali potom staršev.

Tritidev, da je tukaj 3,500, do 10,000,000 inozemcev, ki so nezakonito, je fantastično pretiravanje. Najboljše všeči inozemcev, ki so nezakonito in so podcenjeni, je manj kot 10,000 in ceni se, da število oseb, ki so prišli nezakonito kaže, oziroma ki ne morejo po tolikih letih dokazati svojih prihodov, znaša 400,000.

Število mornarjev, ki delajo, stalno pojemata, pa niso, da njih število, kot nekateri trdijo, znaša 250,000, na kar marveč povprečno število delodajalnih 21,481 na leto in tekom

Vesti iz Jugoslavije

Za evharistični kongres pravljajo še posebno veliko ceremonijo. Vsak kongres ima svojega svetnika za zaščitnika, ljubljanskemu kongresu pa bo zaščitnika Marija Pomagaj z Brezjim! Zaradi tega bodo sliko Marije Pomagaj prepeljali z Brezjim v Ljubljano, kjer jo bodo najprej izpostavili v stolnici, potem pa jo bodo mladina v sprevidu prenesla na stadion, kjer bodo glavne svečanosti. Prenos slike — ki je kakor pravijo čudodelna — bo spet poseben dogodek, posebna ceremonija. Na Brezjih bodo dali sliko v nekakšno kaseto, zapečatili bodo kaseto in postavili na posebno preurejen avto, ki jo prepelje v Ljubljano. Kongresni odbor je povabil ljudi, ki imajo avtomobile, naj spremijo ta transport, seveda le z dostojnimi avtomobili. Potem jo prepeljejo spet nazaj na Brezje. Klerikalci hočejo s prenosom te "čudodelne" slike napraviti še poseben efekt. Kongresni odbor pridno nabira dajne denar ter so prejeli že lepe tisočake. Tudi šolska mladina se bo mogla v prejšnjem številu udeležiti kongresa. Kjer šole še nimajo novih zastav, si jih zato zdaj nabavljajo, da bo vse dostojno. In tako mora po revnih vaseh zbrati šolska mladina denar ter zbrati po 10,000 in več din. Najbolj navučeni na kongres so ljubljanski gostilnici in hoteli. Hoteli bodo polni, gostilnici bodo služili. Ce se jih udeleži res okrog 100,000 oseb in če vsakden od teh da zasluži samo 10 din, je to že en milijon din. Zato so tudi bili občinski svetniki — po večini obrtniki, tudi gostilnici — razen enega vsi za 50,000 din podpore temu kongresu, ki bo pač največji tujiskoprometni uspeh te sezone. To drži.

Jetniki na boljerni ko relifni klientje

Clinton, Ia. — Seri občine Clinton sme potrošiti 15 centov za vsako jetniško kosilo, relifni klientom pa je dovoljeno samo pet centov; če je glavar družine upolen pri relifnem delu, dobri 9 centov za kosilo za vsako od njega odvisno osebo.

Zadružna delavška liga, organizacija brezposelnih, je apelirala na javnost, naj podpira njeni zahteve glede zvišanja plač delavcem, ki so upoleni pri mestnih in državnih relifnih projektih.

Britski reporterji v močni uniji

Skoro vsi časopisi delavci so organizirani

London. — (FP) — Splošna unija žurnalistov ima 5650 članov, ki tvorijo 90 odstotkov časopisnih delavcev v Angliji in je ena izmed najbolj uspevajočih enot v močnem unijskem gibanju britskega delavstva. Izjava je zapro delavnicu pri večini angleških dnevnikov in časopisnih agenturah.

Organizacija, ki je včlanjena v Printing & Kindred Trades federaciji, je bila ustanovljena leta 1907. Formirali so jo znani časopisni delavci, ki so hoteli uveljaviti element gotovosti v eni najnezanesljivejši profesiji. Kmalu so sledile sklenite dogovor med unijo in lastniki ter izdajatelji časopisov. Uveljavljeno je bil osemnajst, 44 ur delna in mezdna lestvica, ki določa plačo na podlagi zmožnosti, starosti in določnosti službe.

Lastniki, direktorji in upravitelji časopisja so izključeni iz članstva. Vsak, ki lahko najema in odpušča delavce, spada v to kategorijo.

Poleg te organizacije imajo v Angliji tudi Institut žurnalistov, kateremu načeluje R. D. Blumenfeld, veliki sovražnik radikalnega delavstva. Ta organizacija se drži stran od strokovnega gibanja in naglaša dostojarstvo in čast časopisnega poklica.

Unija žurnalistov je močna organizacija in ima ozke zveze z raznimi tiskarskimi unijami. V smislu dogovora je tajnik unije časopisnih delavcev član eksekutivnega sveta tiskarske federacije.

Poleg običajnih koristi, ki jih nudijo strokovne organizacije, nudi tudi unija tudi bolezensko podporo, daje legalne nasvetne svojim članom in vzdržuje upravnalico.

Stavka telegra-fistov končana

Delavstvo zapretilo z generalno stavko

Mexico City, Mehika. — Enomeseca stavka pri Mehiki teleskopni in telegrafni družbi, ki jo kontrolira ameriški kapital, je bila zadnje dni končana, ko je delavstvo zagrozilo z večim simpatičnim stavkom, ki bi imela značaj splošne stavke.

Poravnana je bila s kompromisom. Telegrafisti niso dobili zahtevanega zvišanja plač, toda prisilili so družbo na priznanje organizacije in na druge koncesije. In upoštevajoč to dejstvo, da je šla družba za tem, da združi organizacijo po načinu ameriških "openšparjev", se izid stavke lahko smatra za veliko delavsko zmago.

Za mesec dni je stavka popoloma paralizirala obrat te družbe s 70 milijoni dolarjev premogovalenja. Bila je tudi faktor za Callesov napad na unije in vladovo. Družba je pristala na pogajanje.

Civilno kapitalistično gardo v vlogi skebov pa igra kompanijsko unijo treh L.L.L. — Lojalna liga lesnih delavcev. Ta "unija" je bila do zdaj koncentrirana le na zapadu. Kakor je razvidno iz najnovnejših poter antidelavskih strategov lesnih baronov, skušajo "lojalneži" razširiti svojo skebsko organizacijo tudi na druge lesne in gozdarske kraje na jugu, gornjem srednjem zapadu in severovzhodu. Med lesnimi in gozdarskimi delavci na zapadu so "lojalneži" popolnoma diskreditirani. Očvidno pa ekspanzija treh L.L.L. gre za rekrutiranjem skebov v drugih krajih.

Federacija napovedala boj izkorisčevalcem

Boston, Mass. — Izvršni odbor državne delavske federacije je napovedal boj delodajalcem, ki bi skušali izrabiti odlok federalnega vrhovnega sodišča, s katerim je razveljavilo zakon o novih in industrijskih pravilkah, za redukcijo mezd in podaljšanje delovnika. Sprejem je resolučija, v kateri naglaša, da bo podpiral vsako stavko, ki bo oklicana proti takim delodajalcem.

janje, ko je delavstvo zapretilo z generalno simpatično stavko. Unija telegrafistov je skušala izpodprtiniti s kompanijsko unijo in se pri tem poslužila diskriminacije, teroriziranja stavarskih družin in velike časopisne kampanje, v kateri je nagašala, da se bori proti stavkarjem "v interesu delavstva". Končno je moralna opustiti svojo kompanijsko unijo in priznati delavsko unijo.

Padec ameriške zunanje trgovine

Bilanca je še ugodna

Washington, D. C. — (FP) — Federalni trgovinski departement je pravkar objavil poročilo, ki izkazuje padec ameriške zunanje trgovine v zadnjih dvanajstih mesecih. Detajlirane številke kažejo, da so tujezemski države znižale naročila za tobak, sirovilo in premog, obratno pa je Amerika importirala starejša (prvi) uniji, ki je pridružena Ameriški delavski federaciji.

Konservativni voditelji federacije so postali vanemirjeni radi dogovora med International Fur Workers unijo in levicarsko Industrial Fur Workers unijo, ki sta bili več let v hudem bratomornem boju. Ta boj sta sklenili likvidirati z razpustom levicarske krvnarske unije in pridružiti njenega članstva k starji (prvi) uniji, ki je pridružena Ameriški delavski federaciji.

V zadnjih dvanajstih mesecih je Amerika prodala evropskim in drugim državam blaga v vrednosti \$2,133,144,000, uvozila pa v vrednosti \$1,115,308,000, nekoliko več nego v prejšnjih dvanajstih mesecih. Trgovinska bilanca Združenih držav, kakor izkazuje poročilo zveznega delavnika, je bila kljub padcu izviza ugodna.

Z bojne linije organiziranega delavstva

(Nadaljevanje s 1. strani.)

slični kompaniji. Stavka je storjena na zadnji konvenčiji stare krvnarske unije v Torontu, kjer je bila sprejeta resolucija, ki je načala novim uradnikom, naj store potrebne korake za likvidiranje krvavaga in dragega boja med obema unijama na podlagi združenja. Na to je pristala tudi levicarska krvnarska unija, ki je več let kontrolierala newyorski trg, največji krvnarski trg v Ameriki. Med vodji obeh unij je prišlo do sporazuma, da komunisti razpuste svojo, močnejšo unijo in transferirajo članstvo z vsemi pravicami v staro unijo.

Vmes je poseglja eksekutiva ADF, ki je reakcionarnemu Mattu Wollu dala mandat, naj to združenje prepreči. On je z Greenovo sankcijo izdal znani "ultimat", v katerem je ukazal unjam, da ne smejo sprejemati komunistov v svojo sredo. Nagnil je tudi, da bo krvnarska unija izključena iz federacije, če ne prekliče dogovora z levicarsko unijo in zapre vrata komunistom.

Petro Lucci, predsednik mednarodne unije, je te dni na velikem shodu obljubil več tisoč krvnarskih delavcev v Torontu, da ne smejjo sprejemati komunistov v svojo sredo. Nagnil je tudi, da bo krvnarska unija izključena iz federacije, če ne prekliče dogovora z levicarsko unijo in zapre vrata komunistom.

Najhujši boj je pa na zapadu, kjer je na stavki 40,000 lesnih in gozdarskih delavcev že več tednov. Governerji vseh treh držav — Washington, Oregon in Kalifornija — so nad stavkarje nagnali državno milico. V Tacomi je zadnji teden brutalno napadla pet tisoč stavkarjev ter jih razgnala prav po januarsku. Plinske bombe so poškodile tudi pravilniška leštevica. Z napočitvijo stavke so se nogavčarski uniji pridružili tudi tisti delavci, okrog sto, ki prej niso mariali pristopiti. In soditi po borbenem razpoloženju se bo država moral podati.

Najhujši boj je pa na zapadu, kjer je na stavki 40,000 lesnih in gozdarskih delavcev že več tednov. Governerji vseh treh držav — Washington, Oregon in Kalifornija — so nad stavkarje nagnali državno milico. V Tacomi je zadnji teden brutalno napadla pet tisoč stavkarjev ter jih razgnala prav po januarsku. Plinske bombe so poškodile tudi pravilniška leštevica. Z napočitvijo stavke so se nogavčarski uniji pridružili tudi tisti delavci, okrog sto, ki prej niso mariali pristopiti. In soditi po borbenem razpoloženju se bo država moral podati.

Petro Lucci, predsednik mednarodne unije, je te dni na velikem shodu obljubil več tisoč krvnarskih delavcev v Torontu, da ne smejjo sprejemati komunistov v svojo sredo. Nagnil je tudi, da bo krvnarska unija izključena iz federacije, če ne prekliče dogovora z levicarsko unijo in zapre vrata komunistom.

Nekaj dni prej je prišlo do podobnega napada na lesne delavce v Eureki, Cal., kjer je policija ubila enega stavkarja in ranila večje število. Policijo je potem nasledila državna milica. Tudi v Oregonu je governer poslal več kompanij vojaštva za razbijanje stavke.

Petro Lucci, predsednik mednarodne unije, je te dni na velikem shodu obljubil več tisoč krvnarskih delavcev v Torontu, da ne smejjo sprejemati komunistov v svojo sredo. Nagnil je tudi, da bo krvnarska unija izključena iz federacije, če ne prekliče dogovora z levicarsko unijo in zapre vrata komunistom.

S to taktiko komunisti sicer niso nikjer uspeli. Njihove "industrijske" unije so bile le na papirju. Izjema je le krzinarska industrija. Vendar so po slednji prisiljeni z nadaljevanjem svoje pogubnosne taktike dualnega

delavstva, ki je moralno stati zunaj na hodnikih.

Cikaška komunistična stranka je poslala dva odvetnika, ki sta povedala sodniku, da bosta pomagala Coughlinu v obrambi svobode govora. Ta ironična poteka s strani komunistov — katere "father" Coughlin divjaško biča v svojih govorih — je izvajala veselost pred sodiščem in sodnik je rekel, da bo v petek predstavljen.

Ako ta pravda preide na višino sodišča, se bo gotovo zavlekla do jeseni in morda še čez zimo.

Predsednik in tajnik unije odslovljena

Willoughby, O. — Na mlado unijo kavčarskih delavcev, ki je pred nekaj meseci vodila militantno stavko, je Ohio Rubber kompanija zdaj navila z novo taktiko. Odpuščati je pričela aktivne unioniste. Prva med odstavnimi je bila Charles Lan-

nning in Leonard Duncan, predsednik in tajnik unije. Zadnjo stavko je zdrobil šef s pomembnimi poslovnimi zainteresi.

"Z našimi daljnogledi opazimo na Marsu ogromne gore lesketajoče se snovi. To so ledene gore v bližini severnega tečaja. Ze 30 let proučevam Mars in takšne reči ob tem času še nisem videl. Led okoli južnega tečaja, ki se do tega časa še daveni stopi, pa se dviga v polnem poletju v vsej zimski mogočnosti in ga je kaj dobro opaziti."

Slipher niti ne pritrjuje niti ne zavrača naziranja, da bi bila kakšna ljudem podobna bitja na Marsu. Če so, tedaj preživljajo svoje poletne poletnice v pravem, čeprav nekak prehladnem smučarskem paradižu.

All ste že naročili Prostovoljno Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino?

To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko podljete svojcem v domovino.

Krvnarska unija od-klonila ultimatum ADF

Levičarjem, ki so razpu-stili svojo unijo, ho-če zapreti vrata

New York. — Unije oblačnih delavcev, ki so med najprogressivnejšimi, se očividno ne misijo ravnati po "ukazu" Matta Wolla, podpredsednika Ameriške delavski federacije, ki je "odredil", da morajo komunistom zapreti vrata. Ta "ukaz" se tiče predvsem krvnarske unije.

VINCENT CAINKAR, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. FRED A. VIDER, gl. tajnik..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. LAWRENCE GRADISHEK, taj.bol.odd. 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. JOHN VOGRICH, gl. blagajnik..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. FILIP GODINA, upravitelj glasila..... 265

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Ohrani mi škorca ... rad sem ga imel ...

— Ko se povrneš, bo še cel! ...

— Kaj hočem tam? ...

A Sizov je držal nečaka za roko in počasi govoril:

— Torej, Fjodor ... proč greš ...

Fjodja se je sklonil, mu zaščepetal nekaj na uho in se poredno nasmejal. Tudi sodni vojak se nasmejal, a takoj napravil strog obraz in zakašljal.

Mati je govorila s Pavlom kakor drugi — o obliki, o zdravju, a v prsih se je prerivalo desetero-vprašanje-Saši, o sebi, o njem. A pod vsem tem je ležalo in se medlo razraščalo čuvstvo preobilne ljubezni do sina, združeno z željo, da mu ugaja, da se približa njegovemu srcu. Strašno pričakovanje je zamrlo putustvij za seboj le neprijeten trepet ob spominu na sodnike, nekje na strani temno misel na nje. Začutila je v sebi zarodek viaje, svetlejše radošči, ni je razumela in je bila v zadregi videč, da govorila Malorus z vsemi. Videč, da je njeni ljubezen nujnejša kot Pavlu, ga je ogovorila:

— Sodišče mi ni bilo po godu! — mu je dejala.

— Zakaj ne, mamica? — je vzklknil Matorus s hvaležnim nasmehom.

— Ni strašno ... nerazumljivo je ljudem, čigava je pravica? — je neodločno dejala mati.

— Oho, kaj vse zahtevate! — je vzklknil Andrej. — Ali gre mar tu za pravico?

Vzdihnila je in dejala smeje:

— Mislima sem poprej, da bo strašno ... strašneje nego v cerkvi ... kakor služba resnice ...

— Veš, mama, kje je služba resnice? — je tiho dejal Pavel, kakor da bi jo prosil za kaj.

— Drugje nikjer, teta! — je pristavil Malorus.

— Sodišče se vrača!

Vsi so skočili na svoja mesta.

Opirajo se z eno foko na mizo je začel predsednik citati z žuborečim glasom zakrivši obraz s papirjem.

— Obsojeni! — je dejal Sizov.

Vse je postalno tih. Vsi so vstali in gledali na starca. Majhen, suh, ravan, je bil podoben palici, ki jo drži nevidna roka in se nanjo opira. Tudi sodniki so stali: okrožni glavar je sklonil glavo na pleča in se oziral proti stropu, župan je prekriral roke na prsih, načelnik plemstva si je gladil brado. Sodnik z velikim obrazom, njegov zabuhli tovarši in državni pravdenci so gledali proti obtožencem. In vzd za sodniki, s portreta je gledal preko njih glavar v rdeči uniformi, z ravnodušnim, belim obrazom in po licu mu je lezla žuželka ali pa je treptala pajčevina.

— V pregnanstvo! — je olehčano vzdihnil Sizov. — Končno je, hvala Bogu! Govorili so — jača! To ni nič, mati ... Nič!

— Vedela sem ... — je odgovorila mati z utrujenim glasom.

— Vendar ... Sedaj je gotovo! Kdo jih poznat?

Obrnil se je k obsojencem, ki so jih odvedli in dejal na glas:

— Na svedenje, Fjodor! In vse drugi ... Šrečno!

Mati je močno pokimala sinu in drugim. Rada bi bila zaplakala, pa je je bilo sram.

XXVII.

Odšla je s sodišča in se začudila, da je že noč nad mestom, da gore svetilke na ulici in zvezde na nebnu. Okolo sodišča so se zbirale gruče ljudi, v mrazu je škrpalo sneg pod nogami, mladi

Frederic Boutet:

Razočaranje

Na plesnem večeru je dejala Gilbertu pri tangu mlademu, elegantnemu možu visoke postave, ki je z njim delala krasne figure tanga:

— Cujte, Jean, odločitev je padla, omožim se.

Jean Prony ni mogel skriti silnega presenečenja, in malo je manjkalo, da ni pokvaril enega tempa tanga, kar je pričalo, kako zelo je razburjen.

— Kaj, omožiti se hočete, Gilberta? S kom pa?

— Z Adrienom Ancomom.

— S to zverino z očali?

Njen kratek smeh ni bil iskren.

— Pretiravate ... in to ni baš lepo napram meni.

— Ali vas siliš? Kdo vas sili v zakon?

Skomignila je s svojimi golimi rameni.

— Nihče me ne sili, pač mi pa svetuje tako zdrava pamet.

— Toda vi, Gilberta, tako dražestna, tako rahločutna, hočete skleniti zakonsko zvezo po zdravi pameti?

— Da, v vsej njeni grozi, ki jo v polni meri čutim, jaz, tako dražestna, tako rahločutna, kakor pravite ... Toda ne želite se. V resnicu ima Ancome, čeprav mu manjka malo zunanjega elegan-

glasovi so doneli. Clovek v sivem bašliku je pogledal Sizova v obraz in ga urno vprašal:

— Kako se glasi sodba?

— Vseh?

— Vseh.

— Hvala.

Clovek je odšel.

— Vidiš? — je dejal Sizov. — Vprašujejo ...

Zdajci ju je obkoko deset mladeničev in dekle in vzlikali so vabec ljudi. Mati in Sizov sta se ustavila. Izpravašča so ju o sodbi, o tem, kako so se obnašali obtoženci, kdo je govoril, o čem — in iz vseh vprašanj je donela ena in ista iskrena, goreča radovednost.

— Gospoda! To je mati Pavla Vlasova! — je nekdo neglašno zaklical, in vsi so umolknili.

— Dovolite, da vam stisnem roko.

Krepka roka je stisnila materino roko in nekdo je vznemirjeno izpogovoril.

— Vaš sin nam bo vsem za zgled moštva ...

— Živelji ruski delavci! — je zadonel zvonek kljuc.

— Živelja revolucion!

Hrup je naraščal, se množil, planil zdaj sem, zdaj tja; odpoved so vrelli ljudje in postajali okolo Sizova in matere. Po zraku so švigli policijski živig, ampak njih čvrščanje ni zadalo krikov. Starec se je smerjal, a materi se je to zdelo kakor prijetne sanje. Zasmajala se je, stiskala roke, priklianala se, in drobne svetle solze so ji stiskale grlo. Njene noge so treptale od utrujenosti, a z radoščjo nasičeno srce, ki je vse dovzemalo, je odsevalo vtiske kakor svetlo površje jezera. Blizu nje je govoril jasen glas vznemirjeno:

— Sodnišče mi ni bilo po godu! — mu je dejala.

— Zakaj ne, mamica? — je vzklknil Matorus s hvaležnim nasmehom.

— Ni strašno ... nerazumljivo je ljudem, čigava je pravica? — je neodločno dejala mati.

— Oho, kaj vse zahtevate! — je vzklknil Andrej. — Ali gre mar tu za pravico?

Vzdihnila je in dejala smeje:

— Mislima sem poprej, da bo strašno ... strašneje nego v cerkvi ... kakor služba resnice ...

— Veš, mama, kje je služba resnice? — je tiho dejal Pavel, kakor da bi jo prosil za kaj.

— Drugje nikjer, teta! — je pristavil Malorus.

— Sodišče se vrača!

Vsi so skočili na svoja mesta.

Opirajo se z eno foko na mizo je začel predsednik citati z žuborečim glasom zakrivši obraz s papirjem.

— Obsojeni! — je dejal Sizov.

Vse je postalno tih. Vsi so vstali in gledali na starca. Majhen, suh, ravan, je bil podoben palici, ki jo drži nevidna roka in se nanjo opira. Tudi sodniki so stali: okrožni glavar je sklonil glavo na pleča in se oziral proti stropu, župan je prekriral roke na prsih, načelnik plemstva si je gladil brado. Sodnik z velikim obrazom, njegov zabuhli tovarši in državni pravdenci so gledali proti obtožencem. In vzd za sodniki, s portreta je gledal preko njih glavar v rdeči uniformi, z ravnodušnim, belim obrazom in po licu mu je lezla žuželka ali pa je treptala pajčevina.

— V pregnanstvo! — je olehčano vzdihnil Sizov. — Končno je, hvala Bogu! Govorili so — jača! To ni nič, mati ... Nič!

— Vedela sem ... — je odgovorila mati z utrujenim glasom.

— Vendar ... Sedaj je gotovo! Kdo jih poznat?

Obrnil se je k obsojencem, ki so jih odvedli in dejal na glas:

— Na svedenje, Fjodor! In vse drugi ... Šrečno!

Mati je močno pokimala sinu in drugim. Rada bi bila zaplakala, pa je je bilo sram.

XXVIII.

Odšla je s sodišča in se začudila, da je že noč nad mestom, da gore svetilke na ulici in zvezde na nebnu. Okolo sodišča so se zbirale gruče ljudi, v mrazu je škrpalo sneg pod nogami, mladi

vidim ... Ah, Gilberta, kako sem se izmučil ...

Nadaljeval je. Skrbno je bil pripravljen lepo zveneče fraze za to prvo srečanje.

Gilberta ga je močno poslušala in le tu pa tam je dvignila k njemu svoje krasne oči. Vedel je, kako je dozvetna za lepe besede, kako jo prevzamejo čustva; bila je celo malo romantična. Bil je dovolj takten, da se o Ancomu ni točnje izražal, pač ji je pa namignil, da dobro ve, da z njim ne more biti srečna.

— Gilberta, ne dovoljujem vam ...

— Molčite! Resnico govorim.

Mar mislite, da včeraj zvečer nisem videvala vašega sebičnega zaščitnika, ko sem privolila, da prideš k vam. Videla sem vam na obrazu, kako ste si mislili:

To sem hotel! Posrečilo se mi je ... In danes ste me pričakovali blaženi, trdno prepricani, da boste dosegli svoj cilj.

— Ah, ah, gostija, rože, vonjave, pižama ... Vse to zame!

Kako nevoležna sem ... Biti moralna presrečna ... Lepo, malo, dobro pripravljeno zakonodavstvo ... No torej, vidite, ne vem, če bom kdaj varala svoje moža ... to ni izključeno, celo verjetno je ... O tem bi bilo zdaj še prezgodaj govoriti ...

Tudi Jean je kmalu odšel. Bil je ves v ognju od radošči. Jutri pride to dražestno bitje k njemu. Niti sanjalo se mu ni, da bo tako kmalu zmagal.

V svojem elegantnem stanovanju je naslednjega dne sam pripravil vse za sprejem dražestne Gilberte. Prinesel je rož, pripravil zakusko. Potem se je v svineni pižami zleknil na divan in si prizgal orientalsko cigaro, čije duhete dim se je dvigal do lestenca v obliki grozda (dekoračija), na katero je bil zelo ponosen) in čakal je ... Se nikoli ni pričakoval ženske s tako opojnostjo.

Ni se zakasnila. Vstopila je maglo. Zaprla je vrata in se približala mladi ženi, govorč o svoji radošči.

Gilberta, dušica moja ... tu ste ... Ah, kako težko sem umal ... Zdaj ste tu, zdaj je pozbaveno, koliko sem pretrpel ... Toda kaj je vam, Gilberta?

Zavita v svoji plašč je stala pred njim nema in ga nepremično, trdo gledala.

— Ljubljena, zbegani ste, — je šepevala.

— Pomirite se. Najnovejši vam je bil zelo ponosen ...

Hotel je objet in poljubiti.

Pahnila ga je od sebe.

— Pustite me! Ne dotikajte se me! Ne ljubim vas, sovražim vas ... Prišla sem k vam samo zato, da vam povem to v obraz. Ljubila sem vas, zdaj vas sovražim. Ljubila sem vas, zdaj vas strastno, ko sva se sestajala pred mojim porokom ... Na konec sveta bi bila šla z vami, pripravljena sem bila postati vaša družica, vaša zakonska žena, ki bi bila z vami dobro in zlo ...

— Ljubljena, zbegani ste, — je šepevala.

— Vi pa tega niste razumeли, ali bolje rečeno, niste hoteli razumeti. Niste si hoteli nakanati žene ... in pa, bila sem brez premoženja, kar je glavno, kaj je ...

Govorila je z globokim in razburjenim glasom. Lovila je sapo. Bil je zbegana, presenečen, poskusil je ugovarjati.

— Pomislite vendar, to je nesmiselno ... Ljubil sem vas strastno, toda nuditi sem vam mogel samo srednji položaj ... Samo iz rahločutja ...

— Molčite, ne lažite! Kaj vam dovoljuje trdit, da bi tudi srednjih razmer ne bila sprejela?

Kako ste si mogli dovoliti o meni sodbo, da bi bila žrtvovana ljubezen dobitkačeljnosti? Morda je na svetu mnogo takih žensk, toda janisem taka ... In vi ste to dobro vedeli! Vedeli ste dobro, da čakam samo na besedo, pa bi bila vaša in presečna. V to besedo sem verovala do zadnjega. Pričakovala sem jo še tistega večera, ko sem vam povedala, da se nameravam omoriti ... Zar